Štev. 105 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v torek 4. maja 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 6.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 80 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.60, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratini oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Po ljubljanskem „puču".

Puč, ki so ga priredili slovenski »komunisti« v Ljubljani, je žalostno ponesrečil. Udušila ga je neznatna sila orožnikov in redarjev. V deželo so se takoj začele vračati normalne razmere in poslovanje na raznih obratih je — kakor govore poročila — že vzpostavljeno, z majhnimi izjemami. Kdor v resnici ljubi svoj narod in mu je na srcu njega varna bodočnost, mora pozdravljati to dejstvo z največjim zadoščenjem.

Predvsem moramo naravnost strmeti na slepoti in lahkomiselnosti zasnovateljev in voditeljev tega poizkusa. Kdo med njimi je morda idealist, ali pa zakrknjen in zagrizen teoretik. Drugi pa so, kar — so! Na vsej lahkomiselnosti, s katero je bil uprizorjen ta »komunistiški« poizkus, se vidi, da ti ljudje niso prav nič računali z danimi resničnostmi in dejstvi. Predvsem niso računali z dejstvom, da so le neznatna manjšina v deželi. Niso računali z dejstvom, da je za vsako novo veliko idejo ali prevrat treba dolge in smotrene vzgoje ljudstva. Niso pomislili, da nobeno veliko prevratno gibanje ne more vzpeti, če nima simpatij javnosti na svoji strani. Ravno preziranje tega dejstva je postalo porazno za slovenske komuniste. Človeška duševnost je že taka, da se ji zdi mikavna in vabljiva vsaka nova stvar, vsaka nova ideja, vsako novo gibanje, dotlej, dokler se ne kompromitira z razkritjem nelepih namenov in ciljev. Tako so tudi slovenski komunisti uživali tupatam nekako simpatijo. S svojim »pučem« so zapravili vse, ker so z neverjetno lahkomiselnostjo razkrili svoje karte.

Dokler bi mogli misliti, da hočejo biti komunisti le nova, moderna politična struja, ki se hoče uveljavljati v političnem življenju naroda z dovoljenimi sredstvi in na načine, ki ne bodo v nasprotstvu z vrhovnimi koristmi skupnosti: dotlej bi bili tudi mi sicer nje najodločnejši nasprotniki, ali ne bi tej struji oporekali pravice do obstanka in uveljavljanja. Dokler bi bili mogli domnevati, da komunisti sledé svojemu uverjenju, da je treba izpremeniti **v državi** družabno in gospodarsko ureditev ter ji dati morda tudi drugačno državno obliko, namesto monarhičnega republikanski ustroj — dotlej bi bili mi spoštovali tudi to uverjenje, kakor je treba spoštovati vsako pošteno politično uverjenje. Z eno besedo: če bi bili komunisti stremeli po uresničenju svojih naziranj in svojega programa **na podlagi in v okvirju države,** če bi stremeli le po nje preobrazbi v njihovih smereh, ne bi jim odrekali mesta v političnem življenju naroda. Še več: ne le, da ne bi obstanka komunistiške stranke smatrali za nikako nesrečo, marveč bi videli celo v nji pridobitev, ker bi izpopolnjevala politično življenje naroda in bi morda tudi dajala pobude za primerne in koristne reforme.

Po ljubljanskem »puču« je postalo to temeljito drugače, ker danes je jasno, da jim ni do preobrazbe države, marveč da hočejo zrušiti in razbiti **državo samo,** to edino podlago, ta edini okvir, na kateri in v katerem more imeti naš jugoslovenski narod zavarovano življenje za bodočnost!

Komunist dr. Živko Topalović je to priznal v svojem govoru v Subotici z naravnost brutalno odkritosrčnostjo. Mi se moramo — je rekel — truditi, da spravimo državo **v nemožnost za zadovoljitev zahtevam delavskih mas.** Mi moramo množiti to nezadovoljnost! Zavedamo se, kaj bi nastalo. Italijanska vojska bi zasedla naše ozemlje. Jugoslavija bi bila razdejana. **V državljanski vojni,** ki bi nastala, bi zmagala naša bodočnost. Mari niso **Rusi žrtvovali svojega naroda za ljubav napram socijalizmu?!** (Ta trditev je sicer zelo drzna in mi bi hoteli slišati, kaj bi rekel Lenjin sam na očitanje, da hoče pogubiti svoj narod. Ali, pustimo to za danes.)

Torej žrtvovati in razbiti hočejo ne le državo, ampak **tudi narod sam bi hoteli položiti na žrtvenik svojega komunizma!!!** In eno je gotovo; za nas je izključen vsak dvom na tem, da so bili dogodki v Ljubljani in oni v Subotici v stvarni zvezi med seboj, da je bil dr. Topalović govornik tudi slovenskih komunistov! Sedaj pa naj pridejo zopet ti poslednji s svojim zatrjevanjem, da tudi oni ljubijo svoj narod, da mu žele srečno in varno bodočnost! Sedaj ve jugoslovenska javnost, da ji govore veliko, najdrznejšo laž.

Pa tudi jugoslovenskemu delavstvu je podal Topalović dragocen pouk: **komunisti nočejo, da bi država zadovoljila delavskih mas, oni hočejo ohranjati — nezadovoljnost!** Njim se hoče državljanske vojne, v kateri bi klal brat brata, kjer bi tekla v njej kri naroda, ki naj bi razbila državo, brez katere bi bil narod Jugoslovenov — da ponovimo besedo, ki smo jo napisali že parkrat — kakor kaplja na veji, ki jo more stresti doli vsaka sapica, in ki bi bil kakor blago na cesti, ki bi je mogel pobrati, kdor bi imel hitrejšo in daljšo roko!

Razkrinkani so — razkrinkali so se sami. In kar je poštenega v narodu, se zgraža in spreleta je groza ob misli, kaj bi bilo, če bi bilo uspelo, kar so snovali v Ljubljani in v Subotici in — kje drugje!

Pred par dnevi smo rekli, da ne zahtevamo nikakega preganjanja. Tako pravimo tudi danes. Nikakega preganjanja namreč radi komunističnega mišljenja samega na sebi. Čim pa uvedena preiskava -- in ta bodi stroga in neizprosna — dokaže, da so bili zasnovatelji v zvezah, segajočih preko mej države, da so hoteli izvesti, kar je napovedoval Topalović, potem pa pridi, kar mora priti v varstvo in obrambe države, brez katere ni obstanka in življenja za narod Jugoslovenov!

Poljski terorizem v tešinskem okraju.

PRAGA, 3. Poročevalec za tešinski okraj, kjer se ima vršiti ljudsko glasovanje, je poročal v deželnem zboru socijalnodemokratske stranke, da sta se našli v nekem jarku dve grozno razmesarjeni trupli čehoslovaških delavcev. Izginilo je še 7 drugih delavcev in smatra se, da so padli kot žrtve nasilja Poljakov. Deželni zbor je zaprosil vlado, naj posreduje pri medzavezniški komisiji, da se enkrat za vselej ustavijo grozodejstva Poljakov proti čehoslovaškim delavcem. Socijalnodemokratsko glasilo iz Moravske Ostrave »Duch Času« prinaša nova dokazila, ki pričajo, da so poljski agenti vkljub prepovedi medzavezniške komisije oboroženi z ročnimi granatami.

Nova vlada na Čehoslovaškem.

PRAGA, 3. Predsednik Masaryk je poveril sedanjemu ministrskemu predsedniku Tusarju nalogo za sestavitev novega kabineta. Deželno zastopstvo socijalno demokratske stranke, h kateri pripada tudi Tusar, je sklenilo v dnevih 28. in 29. aprila s štiripetinsko večino vseh navzočih, da vstopi v vlado. Vprašanje glede pristopa k internacijonali se je odgodilo na generalni strankni kongres vse republike, ki se bo vršil v prihodnjih dneh. »Venkov« izjavlja, da so kombinacije glede novega kabineta presmele. Ta teden se pričnejo pogajanja med posameznimi strankami glede sporednih zadev, ki gredo za tem, da stvorijo vladno večino, nakar se preide k razpravi osebnih zadev.

1. majnika v Parizu.

PARIZ, 2. (S.) Včerajšnji dan v Parizu se je dokončal brez večjih izgredov. Na bulvarju Magenti je ob 18'30 množica demonstrantov poizkušala vdreti v neko prodajalno, pri čemer je prišlo do spopada s policijo, ki je streljala. En demonstrant je bil ubit — kakor poročajo listi — od strela nekega demonstranta. Zvečer je bilo po ulicah živahno kakor po navadi, posebno v središču, kjer se je izprehajala ogromna množica. Mesto je bilo razsvetljeno kakor po navadi. Ob 21'30 je prišlo do manjših spopadov s policijo, ki je razganjala množico, katera se je bila zbrala na republikanskem trgu. Veliko oseb je bilo aretiranih. Ob 23 je vladal po mestu zopet popoln mir. Tekom dneva je bilo v Parizu aretiranih kakih 50 oseb, od katerih je bilo pridržanih v zaporih kakih 30. Po deželi se je praznoval prvi majnik popolnoma mirno.

Železničarska in rudarska stavka v Parizu.

PARIZ, 3. (S.) V vladni seji, ki se je vršila davi pod predsedništvom ministrskega predsednika Milleranda, je poročal minister za javna dela o položaju na železnicah, v lukah in rudnikih. Ugotovil je, da poslujejo vsi javni obrati, ker je ostala večina uradnikov in delavcev na svojem mestu, a razen tega se je javilo na delo veliko število prostovoljcev. V Pariz so prišli vsi vlaki redno po urniku. Pet ali šest lokalnih vlakov je bilo ustavljenih. Promet na progi v Orleans je normalen. Veliko dijakov višje elektrotehniške šole je bilo povabljenih v službo, da nadomeste mankajoče osobje. Položaj je mnogo boljši nego v prejšnjih stavkah. Na severu in na vzhodu je promet na železnicah normalen. Število potnikov je vedno veliko. Predmestni vlaki vozijo delavstvo, ki prihaja v Pariz na delo v tvornice, kjer je stavka samo delomična.

PARIZ, 3. (S.) Na orsayski in austerlitski postaji je položaj tak kot včeraj. Kar se tiče prometa, ni še znano, ali se bo veliko zboljšal, toda zagotovi se lahko, da se število stavkujočih ni zvišalo. Promet je tak kot včeraj. Kar se tiče udeležbe organiziranih pomorščakov in pristaniških razkladalcev, se zagotavlja, da je poziv na stavko prispel že v razna pristanišča. Zadnje brzojavke javljajo, da so se posebno sindikati organizirancev v Le Havreu, Lorientu, St. Nazairu in Marseillesu pokorili pozivu iz Pariza. Državni podtajnik za mornarico je izjavil, da čaka, kako se bo razvilo gibanje, da potem temu primerno ukrene potrebne ukrepe.

1. majnika v Italiji. — Izgredi v Turinu.

RIM, 2. Agencija »Stefani« poroča: Vesti, prispele iz raznih krajev vladi, javljajo, da se je praznoval prvi majnik povsod popolnoma mirno. Delo je bilo skoraj popolnoma ustavljeno, ker so se udeležili praznovanja delavci vseh slojev. Po večjih mestih so se vršili obhodi in zborovanja brez kakih izgredov. Samo v Turinu in Puli je prišlo do žalostnih izgredov, ki so jih zakrivili nekateri nezmerni anarhistični elementi, kateri so poizkušali povzročiti nerede, toda takojšnje posredovanje varnostnih oddelkov in treznost delavskih slojev sta doprinesla k nagli vzpostavitvi miru. V Turinu, kjer so nekateri anarhisti vrgli bombo, so bili med policisti dva ranjena, a eden ubit; med civilnim prebivalstvom ste bili dve osebi ubiti in veliko ranjenih. V Puli je bil en demonstrant ubit in veliko ranjenih, med temi neki polkovnik kraljeve vojske in podkvestor. V Puli je prišlo do spopada med socijalisti in katoliki, toda varnostni organi so takoj naredili mir. Ena oseba je bila ubita in štiri ranjene. Razen teh izgredov je vladal ob priliki praznovanja prvega majnika povsod mir.

Spopad med kmeti in vojaki pri Sirakuzi.

SIRAKUZA, 1. (S.) Iz Lentinija javljajo: Sinoči je prišlo do spopada med skupino kmetov, ki so se vračali od zborovanja, in člani »Casina«. Policija in vojaštvo sta vzpostavila mir. Nekoliko vojakov so kmetje razorožili. Dva vojaka sta bila obstreljena, eden zaboden, a eden ranjen s kamnom.

1. majnika v Avstriji.

DUNAJ, 1. (S.) Prvi majnik se je praznoval na Dunaju in po deželi popolnoma mirno. Vršila so se zborovanja in obhodi. Gledališča, prodajalna, tvornice in uradi so bili zaprti.

Ukrajinski kurir okraden na Dunaju.

DUNAJ, 1. (S.) Ukrajinskemu diplomatskemu kurirju Clansmannu so ukradli na Dunaju, kjer se je ustavil na poti v Grčijo, nekoliko zavojev bankovcev, vrednih nekoliko milijonov kron. Listi pišejo, da je denar ukradel drug kurir, neki Granovski, ki pa je zbežal.

1. majnika v Ameriki.

NEW YORK, 1. (S.) Zvezne oblasti so ukrenile izredne varnostne ukrepe v svrho preprečitve manifestacij na dan 1. majnika. Posebne straže so bile razpostavljene okoli javnih poslopij, cerkev itd.

Venizelos o gospodarskem položaju Grčije.

ATENE, 2. (S.) Danes je prispel na krovu torpedovke »Elli« v Valero ministrski predsednik Venizelos, katerega so sprejeli ministri predsedniške zbornice, atenski župan, oblasti in velikanska množica ljudi. Venizelos je sedel v avtomobil ter se odpeljal v Atene, kjer je govoril z balkona Angleškega hotela mnogobrojni množici, ki se je zbrala na velikem trgu. Ministrski predsednik je izjavil, da je zadovoljen, ker lahko naznani, da je konferenca v San Remu končnoveljavno določila pogoje za mir s Turčijo; dostavil je, da razume upravičeno nestrpnost Grčije, ki bi hotela izvedeti za te pogoje, katerih pa on ne more sporočiti, dokler se ne sporoče turškim pooblaščencem. Sicer pa je Venizelos izjavil, da je časopisje tozadevno prineslo informacije, ki se smejo smatrati skoraj za točne. Nade, ki jih on je gojil pred štirimi meseci, so se uresničile v kolikor se tiče Tracije, Male Azije in otokov. Pričakujoč rešitve vprašanja glede severnega Epira, udejstvuje Grčija program svojih narodnih aspiracij in pridobi ozemlje, katerega se je malokdo nadejal. Grčija, ki stopa iz vojne, je dala dokaz o svoji politični zrelosti, o svoji vojaški moči in o svoji gospodarski odpornosti; ona (Grčija) ima sedaj vse pogoje za življenje, da lahko postane močna in bogata država, ki pripomore k miru, ter sijajno središče vzhodne kulture. Govor ministrskega predsednika je množica burno odobravala.

Zmage Poljakov nad boljševiki.

VARŠAVA, 2. Poročilo vrhovnega štaba od 1. majnika pravi: Poražena, sovražna vojska se še vedno umika v velikem neredu. Poslopje postaje v Zwertki je nedotaknjeno; v naše roke je padlo mnogo železniškega materijala, postaja brezžičnega brzojava in velika množina važnega, še nerabljenega vojaškega materijala. V Winniki smo zaplenili 22 topov in velika skladišča artilerije, streliva tehničnega materijala in živil ter nekoliko sanitarnih vlakov; razorožili smo brigado strelcev. Pri Sičiniku smo se polastili 32 topov, nad 250 strojnic, okoli 5000 pušek, ene postaje brezžičnega brzojava, mnogo konj in velikega skladišča streliva. Severno od Kalikovke in Helendryje je ujela neka naša divizija cel boljševiški regiment, ki se je umikal; razen 8000 ujetnikov smo zaplenili v tej pokrajini 2 oklopna vlaka, 10 topov in mnogo strojnic.

Zedinjene države se udeleže finančno-gospodarske konference v Bruxellesu.

LONDON, 1. (S.) »Dayli Telegraph« javlja iz New Yorka: Po vesteh iz Washingtona se lahko upa, da bodo Zedinjene države zastopane na finančno-gospodarski konferenci, ki se bo vršila majnika v Bruxellesu.

Irske demonstracije.

LONDON, 30. (S.) Snoči se je vnovič zbralo ogromno število Ircev pred zapori v Worwood Scruwsu, kjer so zaprti Sinnfeinerci, ki pa se je umeknilo, ker je bilo napadeno s kamenjem in drugimi predmeti. Veliko oseb je bilo ranjenih.

Snoči se je vršilo v Cardiffu zborovanje zveze južnogalskih delavcev. Predlog, naj se v ponedeljek ustavi stavka v vseh rudnikih v pokrajini Galles, je bil odklonjen z 71 glasovi večine.

Nizozemska rumena knjiga.

HAAG, 2. Izšla je nizozemska rumena knjiga o dogodkih v zadnjih dveh letih, ki vsebuje spise o odškodninah, katere je Nizozemska zahtevala od Nemčije za poškodovane nizozemske ladje. Ker so Nemci odklonili zahtevo po odškodnini posadkam in njihovim družinam, se je Nizozemska obrnila k zaveznikom. V knjigi se razen tega govori o diplomatskih spisih glede izročitve bivšega nemškega cesarja, glede nizozemske pomoči severni Franciji in glede versailleske pogodbe, v kolikor gre za klavzule o plovbi po Renu. Nizozemska vlada poudarja, da bi se ne smele izpremeniti tozadevne klavzule brez njenega dovoljenja. Končno govori knjiga o gospodarskih pogajanjih med Nizozemsko in drugimi državami od januarja 1918. dalje.

Iz odrešene domovine.

Imenovani so: Za višjega poštnega komisarja poštni komisar Anton vesenjak pri poštnem ravnateljstvu v Ljubljani. — Za poštne urade ravnatelje: višji poštni upravitelj Josip Kurent kot predstojnik poštnega in brzojavnega urada Ljubljana I in višji poštni kontrolorji Matevž Pogačnik kot predstojnik poštnega in brzojavnega uarda Ljubljana II ter Gregor Bartol in Ivan Hafner. — Za višje poštne upravitelje: višji poštni kontrolorji Ljudevit Joseck (Maribor I), Jakob Novak (Maribor II) in Anton Mirnik (Celje).

Usposobljenostni izpiti za ljudske in meščanske šole za kandidate, ki zaradi prometnih ovir niso mogli priti k prvemu roku, se bodo pričeli v petek, 7. majnika ob 8. uri. — Izpraševalna komisija za obče ljudske in meščanske šole v Ljubljani.

Ruski diplomirani agronomi v Jugoslaviji. Poljedelsko ministrstvo je sklenilo sprejeti v službe vse ruke diplomirane agronome, ki so se obrnili nanje s prošnjami za sprejem. Zaposleni bodo kot potovalni poljedelski nastavljenci na sedežih poljedelskih šol in okrožnih poljedelskih postajah.

Ustanovitev tekstilne industrije. Iz Ljubljane se poroča: Kakor smo izvedeli, se je sprožila na pristojnih mestih ideja o ustanovitvi tekstilne industrije v Jugoslaviji, predvsem industrija za sukno. Stvar je vzel v roke strokovnjak, tako da je upravičeno pričakovati uspeha, seveda ako bo pri nas dovolj podjetnosti. Iz načrta posnemamo, da gre za tovarno s 150 statvami, ki bi mogle izgotavljati letno pri normalnem podnevnem času preko enega milijona metrov sukna in odej; ker bi se pa, kakor je samoobsebi umljivo, uvedlo dnevno in nočno delo, bi se produkcija zvišala za 100%. Na podlagi proračuna bi znašali stavbeni stroški in nabava strojev pri današnjih cenah okoli 58 milijonov kron. Izkupiček za blago, računamo 1 milijon dvestotisoč metrov povprečno po 100 kron. 120 milijonov kron, izdatki za surovine, režija itd. okoli 60 milijonov kron. Stroški ustanovitve bi se torej krili torej v najkrajšem času. Osnovne glavnice bi bilo treba okoli 70 milijonov. Načrt ugotavlja, da imamo tudi dovolj vodnih sil. Po razmotrivanju v poštev prihajajočih okolnosti glede kraja, kjer naj bi se ustanovila tovarna, se načrt izreka za Medvode. Načrt navaja nadalje, da rabi 13 milijonov jugoslovenskega prebivalstva letno najmanj 39 milijonov metrov blaga. Ker se plačuje meter blaga povprečno po 200 kron, nam gredo vsako leto ogromne svote narodnega premoženja v tujino to je nad 7 milijard. Ako bi se domača industrija povzdignila tako, da nam krije naše potrebe, ostalo bi samo na podlagi tega minimalnega računa nad sedem milijard narodnega premoženja doma.

Domače vesti.

Odborova seja političnega društva »Edinosti« se bo vršila v četrtek, 6. majnika ob 18 v prostorih Slov. Čitalnice. Vabljeni so vsi odborniki in pooborniki legitimirani prijatelji društva. — Predsednik.

»Jadranski plebiscit«. Tako nazivljejo tisto »glasovanje«, ki se je 22. februarja leta 1920. po Kristovem rojstvu na usta odposlancev iz **nekaterih** krajev **zasedenega** ozemlja vršilo tu — v Trstu v občinskem gledališču Giuseppe Verdi. In to glasovanje je posebno odposlanstvo odneslo v Sanremo, dajajoč mu pomebnost **izraza volje vsega prebivalstva.** S koliko pravico? To smo ugotovili že ponovno minule dni in moremo ugotoviti vnovič iz publikacije, ki jo je izdala te dni v obliki lista pod imenom »Plebiscito dell'Adriatico« »zveza tržaških bojevnikov kot »numero unico«. Tu podajejo vso poplavo besed in fraz, ki so zvenele 22. februarja 1920. v tržaškem gledališču »Giuseppe Verdi«. Ali, kaj pomenja vsa ta poplava, vse to teatralično grmenje spričo dejstev, ki izhajajo iz iste njihove lastne publikacije?! Navajajo 68 krajev iz zasedenega ozemlja — vštevši Dalmacijo — ki so se njih zastopniki udeležili tega glasovanja!! 68 spričo dejstva, da je na zasedenem ozemlju okoli 650 občin!!!! Navajajo tudi — da bi več tehtalo — razna društva, udruženja, klube, tudi športne, iz posameznih krajev, ki jih tvore vse približno ene in iste tja priseljene osebe. Tu vam je n. pr. občina Volosko. Tu navajajo kar 6 takih naprav in udruženj — tudi **šole** —, dasi ve ves svet, da je ta občina skoro izključno jugoslovenska! Tu vam je občina Pomjanska, ki utegne šteti okoli 4000 duš, a med njimi (da ali ne) 10 stalno nastanjenih Italijanov. Italijanski je le občinski urad po volji »župana«, ki ga je postavila okupacijska oblast. Isto velja za občino Pazin. Ta šteje okoli 20.000 duš in med temi gotovo ne nad 1000 Italijanov. Približno isto razmerje je v občini Buzet. Isto velja za Kanfanar, Žminj itd. itd. Kako pa nam gospoda pojasnijo dejstvo, da razun Dalmacije, Istre, Trsta mesta Gorice in Furlanije **vse ostalo zasedeno ozemlje sploh ni bilo zastopano na onem »glasovanju« v tržaškem gledališču »Giuseppe Verdi«?!!** Kje je bila zasedena Notranjska, kje vipavska dolina, kje ves slovenski del goriškega okraja, kje naše goriške Gore?!! Mari sta kak Bartolich iz Pomjana in kak Smerchinich iz Dalmacije zakonita predstavitelja tudi vsega tega ozemlja, in pa poklicana tolmača volje in zahtev jugoslovenskega ljudstva na njem?!! Ne, ne, in tisočkrat ne: to ni bil nikak izraz volje prebivalstva na zasedenem ozemlju, ampak le nekaka paradna predstava, ki so jo poznani režiserji deloma izumetničili, deloma — izsilili, da bi resnične razmere prikrili! Ob obstoječi naši politični socijalni in gospodarski organizaciji in ob številu naših občin na vsem zasedenem ozemlju bi dobili tisoče — drugače zvenečih izjav! Gospoda podajajo v resnici le en dokaz: da so na tem ozemlju v veliki — manjšini. To je resnica; vse drugo je parada brez podlage v resničnih razmerah!

Praznovanje prvega majnika. V Trstu je praznovanje prvega majnika poteklo popolnoma mirno. Ker so bili zaprti vsi javni lokali, trgovine itd., je zlasti v jutranjih urah bilo po mestu zelo prazno. Poulično življenje je oživelo šele potem, ko so prišli na ulico socijalni demokratje z godbo. Na trgu Donadoni se je potem vršil shod, ki so se ga udeležile ogromne množice. Govorili so trije govorniki samo v italijanskem jeziku. Bivši jugoslovenski socijalni demokratje so izginili popolnoma. Po zborovanju se je vršil obhod po mestu. Mir in red se ni kalil nikjer. Varnostne priprave — na več krajih je bilo zbrano vojaštvo s strojnicami, oklopnimi avtomobili itd. — so se izkazale popolnoma nepotrebne. Popoldne je občinstvo v velikih masah romalo v okolico, zvečer je bilo potem precej živahno po mestu, ali drugače mirno; gostilne so bile zaprte, in zato pač tudi ni bilo razgrajačev ter njihovega krika in vika. — Kakor v Trstu, se je praznoval delavski praznik tudi drugje po večjih krajih zasedenega ozemlja mirno in dostojno. Edino le v Puli je prišlo tekom obhoda po mestu do spopada med delavstvom in vojaštvom, ki je zahteval krvave žrtve. Štiri osebe so bile mrtve, triintrideset pa ranjenih. Povod spopadu je dala socijalistiška omladina, ki je krenila tekom obhoda z določene poti in zavila v ulico, ki je bila zastražena po vojaštvu. Ker je v metežu, ki je nastal, začela padati z bližnjih hiš opeka na vojaštvo, je vojaštvo začelo streljati v množico. »Lavoratore« ugotavlja, da v dotični hiši ne stanuje noben delavec, da je potemtakem bil dogodek zlobno izzvan po kakih nasprotnikih delavstva, ali pa da se je hotela metati opeka na delavstvo. V svrho protesta proti krvavemu dogodku je pulsko delavstvo proglasilo 24urno splošno stavko. Mir se nadalje ni več kalil. Pripravljena je bila tudi v nedeljo vsa pulska posadka, da bi se zadušili v kali morebitni nemiri. Tekom sobote in nedelje so oblasti izvršile nekoliko aretacij. Predstavitelji socijalnodemokratske stranke so se oglasili pri mestnem poveljništvu in so izrazili obžalovanje nad dogodki, ki da so se dogodili proti njihovi volji. — »Piccolo« je v svojem poročilu o praznovanju prvega majnika v Trstu zabeležil, da je bilo to praznovanje sicer enako, kakor v letih pred vojno, toda z razliko, da letos ni bilo — slovenskih manifestacij, in tu sta se našla kot drug drugega vredna bratca z »Lavoratorjem«, ki sicer ne govori tako odkrito, ali vendar poudarja, da se letos niso čuli bedasti glasovi tistih, ki da so bili vedno nasprotniki socijalnodemokratskih idej, a so vendar na lažen način sodelovali pri praznovanju prvega majnika, hoteč tako zmanjšati pomen tega praznovanja. Kam merijo te besede, nam pač ni treba praviti še posebej, in gospodje socijalni demokratje so s svoje strani poskrbeli, da se med njimi samimi niso čuli oni »bedasti glasovi«, saj se na njihovem zborovanju ni izpregovorila niti ena jugoslovenska beseda! Zabeležujemo torej dejstvo, da sta se našla »Piccolo« in »Lavoratore« v bratskem objemu, ko gre za označbo letošnjega prvega majnika kot praznika, katerega niso »kvarili« Jugoslovani, in zapomniti si je treba, da »Lavoratore«, glasilo najpravičnejših mednarodnih pravičnikov, govori o — »voci stolide« — »bedastih glasovih«.

Onim, ki rušijo! Na proračunski razpravi v narodni skupščini Nemške Avstrije je glavni poročevalec dr. Bauer, socijalni demokrat, v polemiki z nekim krščansko-socijalnim govornikom hvalil delavstvo Nemške Avstrije, kako se zna odrekati svojim zahtevam na korist splošnosti, in kako nekateri izkoriščajo sedanjo gospodarsko bedo v strankarsko-politične svrhe!! Naglašujoč potrebo, da se v tem času posebne koristi podrejajo splošnim koristim, je kazal na nemško-nacijonalne železniške uradnike, ki pod pretvezo komunizma stavkajo proti državi! V Jugoslaviji sicer nimajo — saj smemo soditi tako — nemškonacijonalno-komunističnih socijalističnih uradnikov, ali slični — zločini se dogajajo vendar tudi tu! Vsaj tisti, ki so bili le zavedeni, naj bi si vzeli k srcu trpke besede socijalista Bauerja! Te besede zvene kot ostra obsodba dogodkov v Jugoslaviji v teh zadnjih dneh. E, je tako: če kdo mora nositi težko odgovornost za javno blaginjo, ubira drugačne strune, nego pa tisti, ki mislijo le nase in svojo korist. Kdor ne more ali noče v težkih časih podrejati svojih posebnih stremljenj koristim skupnosti, ta je škodljivec, in dolžnost skupnosti je, da mu zaustavi rokodelstvo podiranja in razdiranja!

PODLISTEK

Za staro pravdo. (143)

August Šenoa: Seljačka buna. — Zgodovinska povest iz XVI. stoletja.

»Kje je Ilija, vojvoda vaš?« je vprašal.

Odvedli so ga pred glavarja.

»Kdo si?« je rekel Ilija.

»Kapetan Skomin, človek za staro pravdo.«

»Kaj prinašaš?«

»Slabe glasove. Za božjo vôljo, navalite v Planino. Ne izgubljajte niti trenutka! Bog pogubi vašega odposlanca! Odvrnil je ljudstvo. Da ste izdajice in da ste to zemljo prodali Turčinu.«

»Mi!« je skočil Ilija jezno pokonci.

»Vidiš li svojega angelja, Ilija?« se je zasmejal Gušetić.

»Pridite, Hrvatje!« je zakdinjal Skomin, »ljudstvo se nam je razgubilo. Pavla Šterca so kmetje izročili rabljem v roke!«

»Pavla!« je zaječal Ilija, »naprej deca! v Planino! Da rešimo Pavla! Sicer smo propadli! Oh, prokleta kača, ki sem jo grel!«

V hipu se je vzdignila vojska, še je bila temna noč, ko se je pri Planini začul hrup. Ljudstvo se je prestrašilo. Vidiš od daleč, kako se niz belih brdin spuščajo cele gruče Hrvatov ter se primikajo mestu, noseč za luč goreče smrekove veje. Belil se je dan. Pod trdni grad je poletel Ilija s 40 konjeniki. Upravitelj Siebereicher naj izroči ujetega Pavla. Ali izza trdih zidin se je zasmejal Nemec:

»Iščite svojega Pavla na celjskem gradu, kamor sem ga poslal snoči pod stražo.«

Prokletstvo! Nemci so vzeli Pavla, vzeli ljudstvu srce! Ni več rešitve! Mrko jih gledajo štajerski kmetje.«

»Naprej, bratje!« je vzkliknil solznega očesa in obupno, »na Pilštajn, na Kranjec v Hrvasko, da nas Nemci ne odtržejo od Gubca! Naprej, kajti od Celja gre gosposka vojska.«

»A kar je gosposkega požigajte!« jim je zaklical Gušetić.

* * *

Sedaj gore bakle! Niso to jelove veje. Gosposke pristave, skednji, gosposke kleti gore z živim plamenom ter svetijo hrvatski vojski od Planine do Kozjega, od Kozjega do Pilštajna in dalje ob Sotli proti svetemu Petru. Glej tu Sotlo med snegom, glej hrvatske gore!

»Naprej, deca!« je škripal Ilija, leteč na konju. »Gubec nas čaka, tu v tujem kraju ni rešitve za nas. Glejte tu hrvatsko zemljo!«

Vodja leti, bodri, sokoli, in komaj sopeč se prerija vojska skozi globoki sneg. Ljudje padajo od utrujenosti. Nihče ne vprašuje za njih. Ubije jih zima, pokoljejo jih Nemci, pojedo gavrani. »Naprej! Tu je Hrvatska!« kriči vodja, kliče mu tovariš Gušetić. Sedaj so nedaleč od svetega Petra blizu meje. Tu leži dolina med brdinami, premrzla vojska se je spustila vanjo. Nema je, zlovoljna, mrmra. Ali Ilija blaži in tolaži. Le hip še — pa bo Hrvatska tu. Samo tisti grič prekoračimo še, kjer je izhod iz doline. Sedaj so se vsuli ljudje ob brdu proti izhodu. Ali glej, tam je nekaj zasevalo v gorski soteski. Ali niso zablesteli meči? Ali ne zveni trobenta? Da, da! Strela jih ubila! To je vojska kapetana Gjure Schrattenbacha, to so celjski oklopniki! Prekasno!

(Dalje.)

Na vprašanje odgovor. Komunisti vprašujejo, kaj poreče »Edinost«, če bi Japonska napovedala vojno sovjetski Rusiji. Odgovor naš: čim bi se kaka neslovanska sila dvignila nad ruski narod, bomo z vso dušo in vsem srcem na strani bratskega naroda!

Področju logaškega okrajnega sodišča se na podlagi naredbe generalnega civilnega komisarijata od 27. aprila t. l. pridele občine Rakek, Otok, Dolenja Vas, Dane in Unec; omenjene občine so prej spadale v področje cerkniškega sodnemu okraju.

Zboljšanja državnim uradnikom prejšnje vladavine. Generalni civilni komisarijat sporoča: Da dokaže vlada vse svoje zanimanje v prid državnim uradnikom bivše vladavine, je s svojim zadnjim ukrepom odredila, naj se znesek zastankov draginjske doklade, ki je bil prej določen na 300 lir, zviša za vse brez izjeme na 400 lir, za one, ki imajo družino pa na 500 lir.

Odborova seja ženske podružnice CMD bo danes, v torek, ob 16 v Slov. Čitalnici. Vabijo se vse odbornice in poverjenice, da se udeleže seje polnoštevilno in točno. — Predsednik.

Koncert Šentjakobskega pevskega zbora. Ta pevski zbor, v katerem sodelujejo združeni pevci in pevke šentjakobskih društev, je v lanjskem poletju prvič javno nastopil, sicer še v domačem krogu, toda z dobrim uspehom. Od tedaj naprej je sodeloval le pri družinskih večerih pri Sv. Jakobu, in se, kolikor je bilo ob nerednih razmerah mogoče, pripravljal za koncert. Končno se je posrečilo fiksirati koncert na 8. majnika t. l. Pevski zbor obstoji iz 3 delov (moški, ženski in mešani zbor) in je znan po svojih dobrih močeh, ki stojé pod vodstvom prof. V. Mirka. Koncertne točke za prihodnjo soboto morajo zanimati vsakega, ki ljubi petje in glasbo. Na sporedu je skladatelj Adamič s tremi zbori in samospevom. Izmed zborov utegne največ zanimati »Zapuščena«, mešani zbor in sopran solo, ker se ta skladba sploh prišteva k našim najlepšim te vrste. Moški zbor pa nam zapoje doslej v Trstu še ne proizvajano Vilharjevo »Slovo« z baritonskim samospevom, od ženskega zbora pa bomo slišali dva lepa Dvořákova moravska dvospeva. Interesantno bo na tem večeru dalje to, da bomo po dolgih odmorih slišali spet nekaj jugoslovenskih narodnih in dveh ruskih pesmic. Od poslednjih naj omenim »Ej, uhnjem!«, s katero je svojčas sloviti ruski zbor D. Slavjanskega žel povsod velike uspehe. Skratka, program je zelo privlačen, in na našem občinstvu leži, da z obilno udeležbo dokaže, da ceni delovanje tako važnega pevskega zbora.

Iz Barkovelj. Pevsko društvo »Adrija« priredi v nedeljo, 9. majnika, v veliki dvorani »Obrtnijskega društva« veselico z raznovrstnim sporedom.

Gostovanje članov slovenskega gledališča v Sv. Križu pri Trstu. Prejemamo: V nedeljo, 9. t. m., ob 16 prirede igralci slovenskega gledališča v veliki dvorani konsumnega društva v Sv. Križu **varijetetno predstavo** s šaljivim in resnim sporedom. Pri varijetetni predstavi sodelujejo gg. **Šimenc, Mikolič** in **Bratuž** ter gdč. **Kraljeva.** Po predstavi ples in prosta zabava. Ker so prometne zveze iz Trsta v Sv. Križ zelo ugodne, se pričakuje tudi tržaških izletnikov.

»Glasbena Matica«. V nedeljo, 9. maja, priredi pevski zbor »Gl. M.« izlet v Vipavsko Šmarje. Odhod iz Trsta z vlakom ob 7.30, oziroma z Opčin ob 8. Prihod v Štanjel okrog 9. Od tam je poldrugo uro hoda do Šmarij. Povratek z vlakom iz Štanjela okoli 18.30. Izleta se lahko udeleže tudi prijatelji pevskega zbora, ki pa naj se prijavijo v prostorih »Gl. M.«, do četrtka zvečer, da se more pravočasno naročiti potrebno število obedov. — K petkovi orkestralni vaji so vabljeni orkestranti na pihala.

Mestna zastavljalnica. Danes predpoldne se bodo prodajali razni že apadli dragoceni predmeti, popoldne pa rani nedragoceni predmeti, vsi pod prejšnjimi številkami.

Poizkušen samomor. Včeraj zjutraj je izpila Antonija Tuntar, stara 21 let, precejšnjo množino lizola. Z avtomobilom rešilne postaje so jo prepeljali iz njene sobe v ulici Altana št. 3 v mestno bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Nahaja se v nevarnem stanju v I. oddelku.

Aretacije. Orožniki so aretirali nekega Emila Talenta, starega 27 let; Talento je stanoval v hotelu »Savoia« ter se izdajal za veletržca. S tvrdko Tagliaferro je sklenil pogodbo za večjo množino premoga iz premogokopa svojega strica. Od omenjene tvrdke je dobil 5000 lir na račun. Pa ni več bilo ne Talenta, ne lir, še manj pa obljubljenega premoga. Talento ima še mnogo drugih grehov na vesti; med temi tudi tega, da se je vozil po nekaterih mestih z neko damo, kateri se ni več pokazal pred oči, ko ji je enkrat odnesel srebrno torbico z vsem denarjem. Sedaj se Talento nahaja v družbi njemu enakih v ulici Coroneo.

Vrgel se je iz drugega nadstropja. Iz neznanih vzrokov je skočil včeraj ob 16 kramar Ludovik Nadaia, star 29 let, z okna na svojem stanovanju v drugem nadstropju v ulici del Volto na dvorišče in dobil vsled padca močne notranje poškodbe. Z vozom so ga peljali na rešilno postajo, kjer je dobil najnujnejšo pomoč, nakar so ga prepeljali z avtomobilom v mestno bolnišnico.

— Na južni postaji so zasačili Bruna Sossicha, Franca Gregoricha in nekega Visnovicha, ko so se ravno pripravljali, da bi odnesli iz nekega vagona precejšnjo množino suknenega blaga; podjetje se jim ni posrečilo. Bili so aretirani.

— Pred par dnevi je ranil Edvard Decani, star 22 let, stanujoč v ulici Bergamasco 2, svojo ljubimko, na katero je bil jako ljubosumen, z nožem; rana ni ravno nevarna. Ko se je vračal včeraj Decani domov, je stopil k njemu orožnik in ga spremil v ulico Coroneo v zapor.

— Aretirani so bili neki Anton Borně, Pinquillo Margran in Anton Deste, stanujoči v ulici Capitelli, ker se je ugotovilo, da so pred nekoliko dnevi okradli trgovino z manifakturnim blagom neke Gemme Fillinich na trgu Barbacan št. 3.

— Radi tatvine sta bila včeraj aretirana Artur Cacus in neki Anton Pauletich, kateri je ukradel na postaji pri Sv. Andreju 4 vojaške bluze.

Književnost in umetnost.

ANTON NOVAČAN: »VELEJA«.

Minuli četrtek je naše gledališče nad vse pričakovanje častno zaključilo svojo sezono. Vkljub mrtvemu času sezone, gledališče prvič v sezoni popolnoma razprodano, drama izvirna noviteta in uspeh nepričakovano velik.

Novačanova »Veleja« je močna drama, ki zaradi nelokalnega, univerzalnega sujeja, ki ga obravnava, morda prva najde pot na tujerodne odre. Vsebina (glej četrtkovo »Edinost«), učinkujoča moč neprestano se stopnjujočega dejanja, spominja Tolstojeve »Moči teme«. Veleja-Anisja, mati Veleja-Matrjona, Lenta-Okim. Kakor v Tolstojevi drami, se je tudi tu spočelo zlo iz zla. In zlo se tudi tu ne ustavi sredi poti, ampak gre dalje in se izpopolnjuje.

Veleja (Ana) je ženska, ki ne pozna vic, ampak gre vedno v ravni smeri: ali med angele, ali v pekel. Njena ljubezen je razkošna: rodi in trosi samo cvetje, ali pa seje samo ljuliko. Vse te Velejine lastnosti je podala gdč. Voukova nad vse pričakovanje dobro. V tretjem dejanju, ko zapeljuje Petra, in v ciničnem razgovoru z Lento je dosegla višek. V njej gori še vedno ljubezen do Lente, ali obdala se je z zlom in poti ni nazaj. »Njena kri se je vnela in gori naj do kraja,« gori, da bi se opila, se omamila in da bi ogenj velike ljubezni ugasnil. Koncem drame postane zlobno-kruta. Ta scena je sicer efektna, a uniči vso sodbo, ki si jo je človek ustvaril o Aninem značaju, tudi po njenem pogovoru z Lento v tretjem dejanju.

Martin Velej je živ mrlič, ki sta mu fabrika in greh v tujini izpila kri in mozeg. Še se kri hoče vneti, a mozolj v možganih in gnus do lastne šibkosti so ga ponižali do človeške potvore. Ve in čuti, da mora zaradi njega vse v prepad, a moči ni, ki bi ustavila skalo. In skala se vedno hitreje kotali po blatni poti navzdol. G. Sila je interpretiral to težko ulogo tako, da je stala pred nami živa in razumljiva. In s tem je vse povedano. G. Sila je gotovo najbolj nadarjen med našimi igralci, in ako bi hotel, bi stale njegove uloge vedno na umetniški višini. Mati Veleja je poosebljeno zlo, ki moči prste v blagoslovljeno vodo. Je povsem otopela. Življenje je uničilo v njej vse dobro, ki je bilo morda kedaj v njej. Pomaga Ani do zla. Človek zastonj čaka, da se koncem drame pokaže kaka milejša stran njenega temnega značaja. — Mati Veleja ostane topa, brezčutna zloba, tudi ko se zgrudi sin. To ulogo je igrala ga. Silova tako dovršeno, da si je težko misliti boljšo. Malo je takih interpretek podobnih ulog!

Bogatin je najbolj razumljiv tip v drami. To je tista debela zlata verižica na napetem telovniku naših vaških prvakov. Bahat in razvajen. Ako se mu zahoče ženske, ki je »kakor napet jermen«, jo dobi. Bogatina je igral g. Boleslavski. To je bila njegova doslej najboljše izvedena uloga.

Daves in Šiba, sta dva razuzdana starca, ki igrata babjo ulogo prenašanja kvant. Njun naiven pogovor v začetku služi drami kot uvod. Prizor s steklenico ne dosega prejšnjega o nohtu. Tempo igranja je bil tu premrtev. (Gg. Požar — Bratuž). Pozneje sta bila mnogo boljša. Posebno g. Bratuž je pokazal veliko novih zmožnosti. V začetku zadnjega dejanja, ko čaka, da odigra Šiba svoj prizor z Velejo, pokazala njegova nema igra veliko zadrego. Boljše bi bilo, da bi bil odšel, ali pa da bi skrit opazoval tovariša. V tem prizoru tiči majhna tehnična napaka.

Mlinar Peter je čist otrok, je mehko testo, iz katerega se lahko zgneti karkoli. Šel bo in vrgel Bogatina v jez, ker hoče Veleja tako. Nato se bo izdal, kajti tako mu bo, da gleda Bogatin iz krste ter kaže s prstom nanj. Peter je tisto jagnje, ki si naprti križ tujega greha. G. Mikolič je igral Petra z razumevanjem. Naiven, šibak, ves omamljen od velike ljubezni.

Lenta je to, kar imenujemo: »poštenjaka«. A njegova poštenost povzroči več zla, kot bi ga njegova nepoštenost. Uniči sebe in pahne Velejo v globel zločina. V tej ulogi se g. Terčič ni povzpel čez dilentatizem.

Največ priznanja je želo drugo dejanje, ki je višek drame. Prizor, ko izpremeni Velej svoj glas, pa ni prepričal in kvaril globoki vtis odigranih prizorov. Zadostovalo bi, ako bi Velej samo odprl okence. Tretje dejanje, razen pogovora med Velejo in Lento, ne dosega prvih dveh. V začetku je prešaljivo in na koncu prekruto.

Novačanov jezik je dovršeno lep. Poudarjanje nekaterih besed, neslovensko. Režija (g. Sila) hvalevredna. Scenerija, kakor je najboljše mogoče na našem odru. Oder za prvo in tretje dejanje premajhen. Luči so v drugem dejanju pokazale vso svojo mizerijo.

Izbrano občinstvo je sledilo igranju z napetostjo in razumevanjem. Globoki tišini med dejanji je sledil po vsakem dejanju aplavz, ki je bil posebno izrazit po drugem dejanju, tako da je moral avtor ponovno na oder. Tudi g. Sili, ki je imel svoj častni večer, je občinstvo izkazalo vse časti, ki jih zasluži. — **R.**

DOPISI.

Učiteljsko društvo za goriški okraj bo zborovalo v četrtek, 6. majnika t. l. ob 10 predpoldne v Gorici Corso Verdi št. 32 (hiša Centralne posojilnice.)

Iz Brega. Usoda, ki je zadela vse slovenske istrske občine, zadela je tudi našo dolinsko občino. Italijanska okupacijska oblast je razpustila brez nikakršnega razloga občinski zastop, odstavila župana g. Venturinija ter imenovala svojega italijanskega komisarja g. Grasija — kopršana iz stare znane rodovine marchesov. Našega g. komisarja nismo do sedaj »prali« po časopisih, kakor se to vrši z onimi iz sosednih občin: Dekani, Marezige, Buzet, Podgrad itd., ker ne zasluži in se vsaj kaže poštenjak. Da bi pa vsaj nekaj dosegel za svojo »patrijo«, tega mu nihče ne zameri. Rad bi se celo odpovedal svoji časti in videl, da pride občinska uprava zopet v domače roke, v roke upravnega odbora. V ta namen je g. komisar sklical pretekli četrtek, 22. aprila, sestanek, h kateremu so bili povabljeni vsi vaški načelniki, duhovniki, učitelji in nekatere druge osebe, ki bi mu lahko dale razna pojasnila in oporo. Občinski upravni odbor bi obstojal iz 7—9 članov. Izmed sebe bi si volili predsednika in leta bi predstavljal nekakega občinskega komisarja, odnosno župana. Vsi navzoči so g. komisarju **predlagali, naj g. komisar vse potrebno ukrene, da se čuva avtonomija občine, naj se vsled tega zopet uveljavi ves razpuščeni občinski zastop; ako tega ni mogoče, naj se pa razpišejo nove volitve.** Šele tedaj, ako ne bi vlada hotela ugoditi prvemu ne drugemu predlogu, **so prisiljeni se sprijazniti** z upravnim odborom, ki pa ne odgovarja zakonu in s katerim bi se godila nezaslišana krivica. G. komisar je obljubil, da se bo z vsemi svojimi skromnimi močmi **zavzel za to, da se prejšnji občinski zastop zopet uveljavi, in tembolj, ker se je prepričal v svoji petmesečni dobi, kar vodi tukajšnjo občino, da ni bilo nikakega povoda za razpust.** Upravni odbor bi obstojal tako, da si vsaka katastralna občina izbere po enega zastopnika. G. komisar je toplo priporočal, naj vaščani volijo osebe, ki bodo vešče v izvrševanju svojega poklica t. j., da so izobražene, uživajo ugled med ljudstvom in pri vladi, in za katere so gotovi, da se **lahko predlože vladi v potrditev.** Tedaj le ne takih v upravni odbor, za katere se že naprej ve, da ni upanja, da bi jih vlada imenovala in ki — kratko rečeno smrde preveč po slavofilstvu. — Op. ur. Menite li g. komisar, da bo s tem kaj na boljem? Menite, da je dana s tem občini svoboda, da bi to bila prosta ljudska volja in s tem čuvana avtonomija občine? Kaj še! Iz te moke ne bo kruha! Upamo, da bodo vsi naši možje, ki bodo voljeni v upravni odbor, možje na svojem mestu, da bodo znali vedno in povsod čuvati pravice v gospodarskem in narodnem oziru. Zato bo ena prvih nalog upravnega odbora, da uvede **v čisto slovenski občini zopet slovenski uradni jezik.** In konec bo? Da bo tista liberalna pravična vlada, tista vlada, ki daje svojim podložnikom vse jezikovne pravice v uradih, šolah i. dr. upravni odbor zopet — razpustila. Izjavljamo ponovno, da smo proti upravnemu odboru in zahtevamo, naj zopet posluje občinski zastop ali pa naj se vrše nove občinske volitve! **Občani.**

DAROVI.

Pipčarji za moško CMD: za pipčarsko uslugo 15.—, ker je Mirk zapel »Ne veruj ženskim suzam«, 5.—, Zorko, ker ni hotel pokazati 1.—, hotedrški moštacar 5.—, častni član brez pipca 2.—, dva stara razbojnika 5 + 5, ta mlad razbojnik 3.—, novoizvoljena mularija ostanek na pijači 5.—, kukovca ipavska 2.—, fant iz Veleja 1.—, ta vrtov namesto razglednic v pozdrav dražestni zavedni gospici X. 3.—, pomota 1.—, Marija Ivanc (Hrušica) 10.—, preostanek izdatkov za medicinsko fakulteto 7.—, pet pipčarjev, ki so v pobratimstvu stopili svoje idealne duše 35.—, Karlo Čok, Lonjer, 50.— (č. čl.); Ilić 10.—, špiljavici, da so smeli igrati pri pipčarski mizi 12.—, za napitnino 1.—, Preselj za odstopljeno sliko diplome 3.—, Jaka zraven 2.—, vesela družba pri Krševanu-Mrevlji v Rojanu 40.—, Leopold Slavec, Prestranek 2.—, Stanko jgsl. »tekač« 4.—, revež iz Slavine 5.—, restavrater ob železnici 5.—; braniški pipčar nabral: Božo 10.—, dr. Franko 2.—, Nace Kovač 5.—, Josip Štrekelj 1.—, Anton Klančič 1.—, Kristan Bavdaž 5.—, Fran Spacapan 5.—, Viljem Dominko 5.—, Ludvik Mohorčič 10.—, Leopold Kofol 5.—, Petar Leban 5.—, Anton Muha 10.—, Franc Obljubek 5.—, Ivan Mrak 5.—, Ivan Kragelj 10.—, Bartin Jakončič 2.—, goški pipčarski aspirant 5.—, da bo glih. Božo 9.— (skupaj L 100.—); Stanko L 17.—; da bo svota cela, revež pipčar 2.—; skupaj v tem izkazu **L 358.**—. Denar hrani uprava.

Ker je bilo v mesečnem izkazu za **četrti** mesec izkazanih **K jgsl. 97.310'46,** je pipčarski klub dosegel svoto **K 100.013'34** in s tem **prekoračil prvih sto tisoč!**

— Ivan Kastelic daruje namesto venca na grob gdč. Rezike Lenček moški podružnici CMD L 50.—. Denar hrani uprava.

Borzna poročila.

Tečaji:

V Trstu, dne 3. maja 1920.

Jadranska banka	535— 545
Assicurazioni Generali	15000—15200
Cosulich	765— 770
Dalmatia	470— 480
Gerolimich	3025— 3075
Libera Triestina	1370— 1380
Lloyd	2300— 2400
Lussino	3175— 3250
Martinolich	570— 580
Oceania	595— 605
Premuda	775— 785
Tripcovich	775— 785
Ampelea	720— 730
Cement Dalmatia	420— 430
Cement Spalato	480— 485
Krka	615— 625
Cistilnica riža	270— 280
Tržaški Tramway	225— 233

Tuja valuta na tržaškem trgu:

V Trstu, dne 3. maja 1920.

Neprepečatene krone	7.50— 8.—
avstrijsko - nemške krone	9.60— 9.90
čehoslovaške krone	37.— 38.—
dinarji	56.— 60.—
levi	36.— 38.—
marke	41.— 42.—
dolarji	21.25— 22.—
francoski franki	135.—136.—
švicarski franki	400.—405.—
angleški funti, papirnati	84.— 87.—
rublji	30.— 32.—
napoleoni	85.— 86.—
angleški funti, zlati	104.—106.—

Švicarski tečaji.

ŽENEVA, 1. (S.) Ital. lira 25.15.

MALI OGLASI

SOBNA OPRAVA: 2 postelji, omare, nočne omarice, 1 omivalnik z mramorjem, stoli in mize se prodajo v Divači 50, Dovgan. 589

SLUŽKINJA, pridna, za majhno družino v vili se išče. Dobra plača, dobro ravnanje. Naslov pove inseratni oddelek »Edinosti«. 590

PRODA SE postelja za 2 osebi, kuhinjska omara in 2 stolici. Naslov pove ins. oddelek »Edinosti« 591

SLUŽKINJO, petnajstletno, sprejmeta zakonska sama. Naslov pove ins. odd. »Edinosti«. 592

PRODAJALKA, izurjena v specerijski in manifakturni stroki, zmožna obeh deželnih jezikov in nekaj italijanščine išče službe. Vstop takoj. Ponudbe na inseratni oddelek »Edinosti« pod »Prodajalka«. 593

POZOR! 10% obresti dam onemu, ki mi posodi 60.000 lir na solidno boljšo delavnico, vredno 120.000 lir. Cenjene ponudbe na inseratni oddelek »Edinosti« pod »Takoj«. 594

POLICE, omara s šipami in les, porabljivo za kako trgovino, mlekarno ali skladišče, kakor tudi 2 veliki svetiljki (obločnici) se prodaste. Ogleda se lahko od 8—12 in od 14 do 16 v Barkovljah, št. 62, delavnica g. Martelanca. 595

POSESTNIK, samski, Slovenec, srednje starosti, s 25.000 lirami v gotovini, želi znanja v svrho ženitve z dobrosrčno gospodično iz dobre družine, z nekaj dote. Na anonimne ponudbe se ne odgovarja. Ponudbe na: I. Slasar, poštno ležeče, glavna pošta, Trst. 596

DAMA rdečega križa, izvežbana za vsakovrstne injekcije se priporoča. Ponudbe pod »Praktična« na ins. odd. »Edinosti«. 597

»MORANA« je najboljše sredstvo za uničenje stenic. Zaloga Skrinjar, ul. Castaldi 4, I. nadstr. Razprodaja po mirodilnicah v Trstu. 598

SLUŽKINJO, po mogočnosti Slovenko, išče majhna družina. Predstaviti se v pisarni Leutič, Felice Venezian št. 5 od 11—12 in 5—6.

TRGOVSKI POMOČNIK, star 22 let, želi dobiti službo v trgovini jestvin. Zmožen slovenskega in italijanskega jezika. Nastop takoj. Naslov pove inseratni oddelek »Edinosti«. 599

GOSPODIČNA bi rada poučevala v ruskem jeziku. Ponudbe pod »Rusinja« na ins. odd. Edinosti. 576

SPREJMEM takoj v službo trgovko, srednje starosti, veščo slovenskega in italijanskega jezika. Plača po dogovoru. Pismene ponudbe na naslov: Božidar Kastelic, Materija, Istra. 574

MOTORNO KOLO »WANDERER« 3HP v najboljšem stanju, na tri prestave in prazni tek, z novo pnevmatiko ter vso opremo se proda. Ogleda se lahko pri M. Rovan, Col, pri Vipavi. Cena po dogovoru. 3394

MEBLIRANA SOBA se odda v najem bodisi za eno ali dve osebi v ulici Antonio Stoppani št. 5, II. nadstr. (konec ulice S. Francesco d'Assisi) kjer se sprejemajo ponudbe. B 420

ČEVLJARSKA DELAVNICA, ul. dei Bachi 17, sprejema delo po meri in popravljanje. 559

KUPUJEM staro železo po 30 lir za 100 kg. odpadke cunj po 40 lir za 100 kg. Skladišče ul. S. Maurizio št. 8. 583

ANGLEŠKI in francoski jezik se uči na CM šoli na Acquedottu 20, in v ul. Boccaccio 3, vrata 14. Otvoritev posebnih tečajev za odrastle in deco ter trgovsko korespondenco. 565

PIANINO ali glasovir, tudi potreben poprave, kupim v vsakem kraju po najvišji ceni. Mirodilnica Zigon, Trst, ulica XXX. oktobra štev. 8. 527

KLAVIR ali pianino, tudi potreben poprave, se kupi v vsakem kraju. Pisati na naslov: Carlo Cauer, Trst, ul. Solitario 25, III. 508

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Pridem lahko ponj. Alojz Povh, Garibaldijev trg št. 3 (prej Barriera.) Tel. 329. 3341

IŠČE se ena ali dve mesečni sobi. Naslov pove ins. odd. Edinosti. P 400

SPREJMEM TRGOVSKO UČENKO za trgovino z raznim blagom na Notranjskem. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3393

LISICE, kune, zajce, skunks in drugo kožuhovino tudi partije, kupujem in plačam dobro. Stroji, barva in izdeluje takoj vsakovrstno kožuhovino. Kožuharnica Martellani, ulica Gatteri 32, Trst.

POZOR! Plačam za srebrne krone, goldinarje in zlato najvišje cene, tudi več kot drugi trgovci. — Albert Povh, urar, ul. Manzoni 17, vr. 2, pritl. 2648

†

S potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš predragi oče oz. stari oče

Mihael Vatovec

v 75. letu svoje dobe, danes zjutraj mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb predragega pokojnika se bo vršil v sredo, 5. majnika, ob 15 iz hiše žalosti, Sv. Ivan Spodnji št. 506, na pokopališče k Sv. Ani.

Trst, 3. majnika 1920.

Žalujoče družine:

Vatovec, Černigoj, Pagnacco, Kosovel, Zupančič.

Novo pogrebno podjetje Corso V. E. III., 47.

†

Tužnega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša ljubljena hčerka in sestra

Rezika Lenček

v mladi dobi 25 let v nedeljo popoldne mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb preblage pokojnice se bo vršil danes, v torek, 4. t. m., ob 15 iz hiše žalosti ulica Milano št. 35 (prej Molin piccolo).

TRST, 4. majnika 1920.

Anton in **Tereza,** starši. — **Viktor,** brat.

Novo pogrebno podjetje Corso V. E. III. 47.

Preminul je v Ljubljani naš starešina in dobri prijatelj

Anton Seražin

Bil je duša, da malo takih. Ostal nam bo dalje v najlepšem spominu.

Zemlja mu bodi lahka!

TRST, 3. majnika 1920.

Slov. akad. fer. društvo „Balkan".

ZAHVALA. Za genljive dokaze iskrenega sočutja in za mnogobrojno spremstvo k večnemu počitku ob priliki smrti našega nepozabnega očeta in tasta

Ivana Danijelutti

izrekamo tem potom v svojem in v imenu ostalih sorodnikov najsrčnejšo zahvalo.

TRST, 3. majnika 1920.

Družine **Anf. Danijelutti, Albin Botteri, Ivan Prelog.**

Oglase in osmrtnice sprejema Inseratni oddelek Edinosti, ulica Sv. Frančiška štev. 20, pritličje.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
prej dr. BODO
Zobozdravnik dr. E. CLONFERO
— in —
dentist STANKO PERHAVEC
Trst, trg Goldoni štev. 11, II. nadstr.
sprejemata od 9-12 in od 15-19
Izdiranje zob brez bolečin, zobovja, zlati mostovi brez neba, reguliranje zob in zlate krone.
Vsa dela se izvršujejo po moderni tehniki

JOSIP STRUCKEL
Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina.
Velika izbera vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, barhant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

UMETNI ZOBJE
z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki
VILJEM TUSCHER koncesijonirani ZOBOTEHNIK
TRST, ul. 30. oktobra (ex Caserma) 13, I.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

JADRANSKA BANKA
Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000
Beograd, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.
Sprejema vloge
na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½%, a v bancogiro prometu po 8%.
Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostne predale (safes).
Bančni prostori v Trstu se nahajajo:
ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo
Telefon: štev. 1463, 1793, 2676
— Blagajna posluje od 9.30-12.30 in od 14.30-16 —

Novo pogrebno podjetje — Trst
Corso V. E. III. štev. 47. Telefon 1402 (vogal Goldonijev trg).
Dobroznano že mnogo let obstoječe podjetje je preskrbljeno z obilno in bogato opremo za prirejanje mrtvaških sob in odrov. — **Poseduje različne razredne vozove do najsvečanostnejših s kristali. — Prevažajo se mrliči v vse kraje, tudi v tujino. — Prodaja razne mrtvaške predmete, transportne rakve, kovinaste rakve vsakovrstnih oblik, lesenih rakev z bogatimi okraski,** različne vence s trakovi in napisi, obleke, pajčolane, sveče itd.
Cene zmerne. **Postrežba točna,**
V primeru izrednih ur se sprejemajo naročila v lastnih prostorih podjetja ulica **Tesa štev. 31. Telefon štev. 14-02.**
Zastopstvo in prodaja mrtvaških potrebščin **J. MERŽEK, Občine 170,** pri sež. cesti.
Deležnik in upravitelj **H. STIBIEL.**